

NÁŠ VZDUCH – naše zdravie

ZHORŠENÁ KVALITA OVZDUŠIA PREDSTAVUJE JEDEN Z HLAVNÝCH RIZIKOVÝCH FAKTOROV OVPLYVŇUJÚCICH ZDRAVIE ĽUDÍ. OKREM ŽIVOTODARNÝCH ZLOŽIEK SA VO VZDUCHU, KTORÝ DÝCHAME, VYSKYTUJÚ ZNEČIŠŤUJÚCE LÁTKY. NA ZNEČISTENÍ OVZDUŠIA SA PODIEĽA HLAVNE PRIEMYSEL, DOPRAVA A ENERGETIKA. VÝZNAMNÝM ZDROJOM KARCINOGENNÝCH LÁTKO I JEMNÝCH PRACHOVÝCH ČASŤÍC, KTORÉ SA LAHKO MÔŽU DOSTAŤ CEZ DÝCHACIE CESTY DO KRVNÉHO RIEČISKA, JE VYKUROVANIE DOMÁCNOSTÍ NEVHODNÝM PALIVOM.

VPLYV ZNEČIŠŤUJÚCICH LÁTKO NA ZDRAVIE

Dlhodobé vystavenie vplyvu znečisťujúcich látok v ovzduší môže viesť k závažným zdravotným problémom – od poškodenia dýchacieho a srdcovo-cievneho systému až po predčasnú smrť. Na Slovensku hovoríme o viac ako 4-tisíc životoch ročne. Za drvivú väčšinu predčasných úmrtí súvisiacich so znečistením vonkajšieho ovzdušia sú zodpovedné tri hlavné znečisťujúce látky: **jemné prachové častice (PM_{2,5})**, **oxid dusičitý (NO₂)** a prízemný **ozón (O₃)**. Prachové častice (lietajúci prach) navyše obsahujú škodliviny, ako sú sulfáty, nitráty a oxid uhoľnatý, ktoré môžu prenikať do pľúc a srdcovo-cievneho systému celého tela. V súvislosti s pandemiou COVID-19 poukázali vedci na možné zvýšené riziko ochorenia v oblastiach so zlou kvalitou ovzdušia.

EKONOMICKÉ DÔSLEDKY

Následok znečisteného ovzdušia sa odráža aj na hospodárstve krajiny. Zhoršená

kvalita ovzdušia zvyšuje náklady na zdravotnú starostlivosť a znižuje hospodársku produktivitu z dôvodu zlého zdravia zamestnancov. Slovensko to stojí každý rok 3-4,5 % HDP, čo predstavuje pre krajinu obrovskú ekonomickú záťaž. Bratislava patrí medzi prvých 5 miest v rámci EÚ, v ktorých znečistenie ovzdušia spôsobuje najvyššie relatívne náklady na obyvateľa.

ZLEPŠENIE KVALITY OVZDUŠIA

V rôznych krajinách vrátane Slovenska existujú právne predpisy a strategické dokumenty, ktoré sa zameriavajú na znižovanie koncentrácií znečisťujúcich látok v ovzduší. V Spojenom kráľovstve sprísnilo opatrenia po tragickej udalosti – smrti 9-ročného dievčaťa, u ktorého súdny lekár uviedol, že toxický vzduch v okolí Londýna je príčinou smrti. Matka dievčaťa uviedla, že nevedela, aké nebezpečné sú miestne úrovne znečistenia ovzdušia.

Zvyšovanie povedomia s cieľom minimalizovania vystavenia obyvateľov znečistenému ovzdušiu je veľmi aktuálna téma. Kvôli zavedeniu efektívneho a systematického prístupu k znižovaniu znečistenia ovzdušia na celoslovenskej úrovni implementuje Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky spoločne so zapojenými partnermi projekt LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia.

Jednou z aktivít projektu je web aplikácia dne-sdycham.sk, ktorá umožňuje používateľom sledovať úroveň znečistenia ovzdušia na jednotlivých monitorovacích staniciach Slovenska. Návštevníci sa môžu dozvedieť viac aj o zdrojoch a vplyvoch znečisteného ovzdušia na zdravie ľudí i stav ekosystémov.

Projekt podporila Európska únia v rámci programu LIFE.

Možné účinky na ľudské zdravie

- 1 zhoršenie respiračných ochorení (astma, bronchitída)
- 2 zhoršenie srdcovocievnych ochorení (srdcové záchvaty, nepravidelný pulz)
- 3 dráždenie očí, nosa a hrdla
- 4 vplyv na centrálny nervový systém (únava, bolesti hlavy, závraty, zvracanie)
- 5 riziko rozvoja nádorových ochorení
- 6 vplyv na reprodukčný systém
- 7 zmeny v zložení krvi
- 8 alergické reakcie a zápaly
- 9 poruchy imunitného systému

Ohrození sú najmä deti, tehotné ženy, starší ľudia, osoby s ochoreniami pľúc a srdca.

